

Europa sitter med dåliga kort i spelet mot Donald Trump

Dagens Nyheter den 19 januari 2026

KOLUMN: En vanlig förutsägelse efter Donald Trumps valseger 2024 var att hans andra mandatperiod skulle bli mer omstörtande än den första. Denna profetia verkar uppfyllas med råge. En skillnad mot Trumps första presidentperiod är ett större fokus på utrikespolitiken.

Detta inkluderar den kraftiga nedskärningen av USA:s internationella bistånd, det vacklande stödet för Ukraina och svassandet för Putin, den aggressiva tullpolitiken, motarbetandet av det internationella klimatarbetet samt senast det folkrättsstridiga ingripandet i Venezuela och kraven på annektering av Grönland.

Den "intellektuella" uppbackningen ges av den nya amerikanska säkerhetsstrategin. Den lämnar inget utrymme för en utrikespolitik som främjar demokrati och en regelbaserad världsordning. I stället framhålls att USA politiskt, ekonomiskt och militärt ska dominera västra halvklotet, att "strategisk stabilitet med Ryssland" ska återskapas och att Europa ska "få hjälp" att slå in på en bana som inte längre undertrycker demokratiska rättigheter (!?).

Det är inte förvånande att en nationalistisk inriktning på "America first" lika väl kan motivera internationella maktanspråk som en isolationistisk politik utan hänsyn till omvärlden. Det är inte heller oväntat att en politiker som agerar auktoritärt på hemmaplan kastar vedertagna normer för internationella relationer överbord.

Trump's agerande mot Venezuela och hot om att annektera Grönland kan inte karakteriseras annat än som maktberusning och del i en radikaliseringsprocess.

Hans modus operandi verkar vara att ständigt stå i centrum genom att bryta mot etablerade normer. Därigenom har såväl det inrikes- som utrikespolitiska normsystemet förskjutits. För att få fortsatt uppmärksamhet krävs då successivt ännu mer drastiska normöverträdelser i en eskalerande process.

Trump's ursprungliga propåer om Grönland framstod som bisarra hugskott. Tyvärr måste de nu tas på allvar. Ett arrangemang som nämnts är ett avtal om fri associering till USA av det slag som några Stillahavsöar har. USA ansvarar då för deras försvar och säkerhet, ger ekonomiskt stöd och tillåter visumfri immigration till sig.

Förra veckans möte i Washington var ett försök av de danska och grönländska ministrarna att genom lågaffektivt bemötande av Trumpadministrationen köpa sig respit. Det fungerade uppenbarligen inte.

Hur skulle en amerikansk annektering kunna gå till? En frivillig dansk försäljning av Grönland är utesluten. Det är också mindre troligt att grönlänningarna skulle kunna erbjudas sådana ekonomiska förmåner att det skapas en majoritet för anslutning till USA. Om USA tillgriper ekonomiska påtryckningar på Danmark och stater som stöder landet – som de aviserade strafftullarna – eller rentav intervenerar militärt, ställs hela Europa inför ett dilemma där man sitter med dåliga kort.

Den ena möjligheten är att sätta hårt mot hårt, kanske i form av ekonomiska motåtgärder, i förhoppning om att Trump backar därför att han inte har tillräckligt inhemskt stöd. Men om så inte sker, har USA närmast obegränsade påtryckningsmöjligheter, till exempel begränsningar av tillgången till techjättarnas tjänster, uteblivna vapenleveranser till Europa eller större lyhördhet för Ryssland i processen för att uppnå fred i Ukraina.

Den andra möjligheten är att ge efter för att "live to fight another day" därför att beroendet av USA i dag är alltför stort. Det är den skademinimeringsstrategi som användes i fråga om Trumps tidigare tullar. Den riskerar emellertid att trigga nya krav från Trumpadministrationen samtidigt som den urholkar legitimiteten för det politiska ledarskapet i Europa. Det blir svårt att vidmakthålla tillräcklig uppslutning kring de värden vi vill försvara om vi inte tillräckligt tydligt står upp för dem.

Europas långsiktiga geopolitiska problem är hur vi ska kunna hävda oss mot ett aggressivt Ryssland, ett ekonomiskt allt mäktigare Kina samt ett alltmer oförutsägbart och cyniskt USA. Den logiska reaktionen borde vara att förstärka den europeiska politiska integrationen. Men det finns knappast längre politiker som vågar tala om en utveckling i federal riktning, mot ett Europas förenta stater, trots att den geopolitiska utvecklingen tydligt visar på riskerna för vår marginalisering till följd av splittring och otillräcklig beslutsförmåga.

I stället har den politiska utvecklingen i Europa karakteriserats av ökat stöd för nationalistiska, EU-kritiska partier. Men de tycks ha hamnat på fel sida av historien.

De europeiska nationernas särart hotas inte av gemensamma EU-regler utan av att Europa inte med tillräcklig kraft kan försvara sina intressen mot Ryssland, Kina och nu också USA. Frågan är om världen ska bestå av tre stora maktsfärer eller av fyra där även Europa är en stark kraft.

En stor svaghet i Europa är bristen på karismatiska politiska ledare med kapacitet att formulera en vision för fördjupad europeisk samverkan i syfte att trygga vår säkerhet som kan få brett folkligt stöd. Vi skulle behöva politiker med samma retoriska förmåga som Winston Churchill under andra världskriget. Var finns de?

Lars Calmfors